

בסווי הדם

אלא צריך אתה לומר שמדובר ב**ספק איש ספק אשה**, כגון טומטום, וביום טוב ודאי. שלמרות שאשה פטורה מתקיעת שופר, טומטום שהוא ספק איש ספק אישה – חייב בתקיעת שופר. ומכאן יש ללמוד שגם כוי, שהוא ספק בהמה ספק חיה – טעון כיסוי ביום טוב. ומעירים: ור' יוסי אינו מקבל הוכחה זאת, שהוא הולך ל**טעמיה** [לטעמו. לשיטתו]

שאמר: אשה ודאית נמי תקעה [גם כן תוקענת ביום טוב]. ומניין? דתניא [ששנוי'ה ברייתא]: ממה שנאמר בפרשת קרבן העולה: "דבר אל בני ישראל... וסמך ידו על ראש העולה" (ויקרא א–ד), יש לדייק: בני ישראל סומכין על קרבנם, ולא בנות ישראל סומכות.

ר' יוסי ור' שמעון אומרים: נשים סומכות רשות, כלומר, רשות בידן לסמוך, למרות שאינן מצוות בכך, ולמרות שיש בסמיכה ללא צורך משום איסור עבודה בקדשים, שהרי הסומך נשען על הקרבן בכל כוחו. והוא הדין לתקיעת שופר, שלדעת ר' יוסי, למרות שאין אשה מצווה לתקוע בשופר – רשות בידה לתקוע, ואין בכך משום חילול יום טוב. אמר רבינא: ולמאי דקאמרי רבנן [ולמה שאמרו חכמים] שספק איש ספק אשה תוקע ביום טוב, ומשם רצו להוכיח לכיסוי דם הכוי, שאף על פי שהוא ספק הריהו דוחה יום טוב – נמי אית ליה פירכא [גם כן יש לו פירכה]: מה לתקיעת שופר

סספקה דוחה יום טוב – שכן ודאה דוחה שבת במקדש, שבמקדש היו תוקעים בראש השנה שחל בשבת, תאמר בכיסוי הדם – דליתיה [שאינו] דוחה כלל שבת! ומביאים מה שהשיב ר' אלעזר הקפר בריבי (הגדול) לדחות את הקל וחומר של ר' יוסי: מה למילה שכן אינה נוהגת בלילי ימים טובים, תאמר בכיסוי הדם שנוהג בלילי ימים טובים? ותמהים, בלילי ימים טובים הוא דלא נהגא [שמילה אינה נוהגת], בשאר לילי [לילות] נהגא [נוהגת]? והרי מילה נוהגת בכל מקרה רק ביום! אלא כך צריך להסביר: מה למילה – שכן אינה נוהגת בלילות כבימים, תאמר בכסוי כן אמר ר' אבא: זה אחד מן הדברים שאמר [לין ר' חייא שאין עליהן תשובה, והשיב ר' אלעזר [הקפרן] כרבי תשובה.

א משנה השוחט חיה או עוף ונמצאת שהיתה טריפה כשנשחטה, וכן השוחט לעבודה זרה, והשוחט חולין בפנים, או קדשים בחורן, או השוחט חיה ועוף הנסקלים, שנגמר דינם לסקילה, כגון שהרגו אדם, שכל אלו אסורים בהנאה – ר' מאיר מחייב בכיסוי הדם, וחכמים פוטרים, מפני שלדעתם שחיטה שאינה ראויה לאכילה – אינה שחיטה, ופטורה מכיסוי.

אבל השוחט חיה (או עוף) ונתנבלה בידו, שנתקלקלה השחיטה ונעשתה נבילה. וכן הנוחר (הדוקר) והמעקר את הקנה והוושט, וכך הורג את בעל החיים – פטור מלכסות גם לדעת ר' מאיר, מפני שלא היתה שם כלל שחיטה, ורק שחיטה מחייבת כיסוי.

ב **גמרא** בענין המחלוקת במשנתנו, האם שחיטה שאינה ראויה לאכילה נחשבת שחיטה לחייבה בכיסוי הדם, אמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן: ראה רבי יהודה הנשיא, עורך ומסדר המשנה, את דבריו של ר' מאיר, הסבור ששחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה, בדין אותו ואת בנו, ושנאו בלשון חכמים,

שלדעת סתם משנה שם חייב על שחיטת טריפה משום אותו ואת בנו. וראה דבריו של ר' שמעון, הסבור ששחיטה שאינה ראויה לאכילה אינה שחיטה, בכסוי הדם, ושנאו במשנתנו בלשון חכמים, שלדעת סתם משנה שחיטה כזו פטורה מכיסוי הדם. ושואלים: מאי טעמא [מה הטעם] של ר' מאיר באותו ואת בנו? אמר ר' יהושע

עיונים

ספק איש ספק אשה כגון אנדרווינוס, שיש בו סימני איש וסימני אשה, או טומטום, שאיברי הרבייה שלו מכוסים, וספק אם הוא איש או אשה. ונאמר במפורש שהם חייבים בתקיעת שופר (רש"י). ויש שהעיר כי ממה שהם חייבים במצות שופר לכאורה אין ראיה שספק דוחה יום טוב, שהרי יכולים הם לשמוע מאחר, ואינם צריכים לתקוע בעצמם. אלא שבירושלמי (ביצה פ"א ה"ג) מביאים ברייתא שאנדרווינוס מציא את מינו (מראה כהן).

ורבי יוסי לטעמיה דאמר אשה ודאית נמי תקעה כלומר, לשיטת ר' יוסי, אין להביא ראיה ממה שספק אשה תוקע בשופר ביום טוב, לכיסוי דם הכוי ביום טוב, מפני שאפילו אשה ודאית, שפטורה מתקיעת שופר רשאית לקיים את המצוה, וכל שכן טומטום שהוא ספק איש. ואין מקום להוכיח מכאן לכוי, שהוא ספק חיה ספק בהמה, שהרי לצד שהוא בהמה – אין בו כלל מצות כיסוי הדם, ובוודאי אסור לכסות את דמה של בהמה ביום טוב.

נשים סומכות רשות כלומר, יש להן רשות לסמוך על קרבן, למרות שאינן חייבות בכך, ואין בכך חשש עשיית עבודה בקדשים (רש"י על פי חגיגה טז,א). ומכאן למדו חלק מן הראשונים שנשים מברכות על מצוות עשה שהומן גרמן, כגון נטילת לולב, למרות שאינן חייבות בהן. ובמסכת חגיגה (שם) נאמר שאין זו סמיכה ממש, כי אם היה מדובר בסמיכה ממש לא היה מקום להתיר לנשים לעשות כן, ולעבור על איסור תורה. אלא שאומרים להן להניח את ידיהן על ראש הבהמה בלבד. ומכאן ההוכחה לענייננו, שאף שמדובר בסרך איסור, שנראה הדבר כעבודה בקדשים – הותר הדבר. וכך לענין תקיעה, אף שיש איסור תקיעה ביום טוב מדברי חכמים – הותר הדבר לנשים (תוס').

מה למילה שכן אינה נוהגת בלילות כבימים לכאורה, אין זה ענין לקל וחומר שאנו עוסקים בו, שהרי הוא דן בדחיה של שבת ויום טוב, ואין זה תלוי בשאלה האם מילה נוהגת גם בלילות או רק בימים! ותירצו ראשונים ששיקול זה יכול להיות קיים בקל וחומר שתלוי בסברה, אבל בקל וחומר המתבסס על הכתובים – כל צד של קולה וחומרה שייך בו, שהרי אין זה תלוי בסברה, אלא בתוקף שנתנה התורה לכל דין דין (תוס'. וראה תורהא"ש). אלא שיש שתמה, שהרי זה שמילה אינה נוהגת בלילה אינו מטעם שהיא קלה יותר, אלא אדרבה, בגלל חומרתה (חת"ס, עיי"ש).

השוחט ונמצאת טריפה וכו' אף שלכאורה יש מחלוקת אחת בכל המקרים שבמשנה – האם שחיטה שאינה ראויה נחשבת שחיטה, לחייבה בכיסוי – יש הבדל בין המקרים השונים; שתחילה הוכיר טריפה, שהיא איסור אכילה, ואיסורה מגופה. ואחר כך הוכיר שוחט לעבודה

פרק ששי

חולין

פה ע"א

אלא ספק איש – ודומה יוס טוּב גמור. ורבי יוסי – ללא חשיבא ליה הא פירכא – משום דלזיל לטעמיה, דלמר: אפילו אשה ודאית תקעה, ואף על גב דלא מוחייבא. אכל נכסוי, דלזיל ידעינן דזהמה היא ציוס טוּב אסור לכסות, כוי – מספק לא מחללינן עליה יוס טוּב. סומכות רשות – ואף על גב דלא מוחייבא, ולא אמרינן:

אָלָא סַפֵּק אִישׁ סַפֵּק אֶשֶׁה. וְרַבִּי יוֹסִי לְטַעְמִיה, דְּאָמַר: אֶשֶׁה וְדָאִית נְמִי תְקַעָה. דְּתַנָּיא: *בְּנֵי יִשְׂרָאֵל סוּמְכִין וְלֹא בְנוֹת יִשְׂרָאֵל סוּמְכוֹת; רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמְרִים: נְשִׁים סוּמְכוֹת רְשׁוֹת. אָמַר רַבִּינָא: וְלִמְאֵי דְקֶאָמְרֵי רַבָּנָן, נְמִי אֵית לִיה פִּירְכָא: מַה לְתַקִּיעַת שׁוֹפֵר – שְׁפָן וְדָאָה דוֹחָה שְׁבַת בְּמִקְדָּשׁ, תֵּאמַר בְּכִיסוּי – דְּלִיתִיהּ כְּלָל! הֲשִׁיב רַבִּי אֶלְעָזָר הַקָּפָר בְּרִיבִי: מַה לְמִלָּה, שְׁפָן אֵינָה נוֹהֶגֶת בְּלִילֵי יָמִים טוֹבִים. בְּלִילֵי יָמִים טוֹבִים הוּא דְלֹא נִהְגָא, בְּשֶׁאֶר לִילֵי נִהְגָא? אֶלָּא, מַה לְמִלָּה – שְׁפָן אֵינָה נוֹהֶגֶת בְּלִילוֹת כְּבִימִים, תֵּאמַר בְּכִסוּי – שְׁנוּהַג בְּלִילוֹת כְּבִימִים! אָמַר רַבִּי אָבָא: זֶה אֶחָד מִן הַדְּבָרִים שְׁאָמַר רַבִּי חֵיִיא אֵין עֲלֵיהֶן תְּשׁוּבָה, וְהֲשִׁיב רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי תְשׁוּבָה.

א משנה השוחט ונמצאת טריפה, והשוחט לעבודה זרה, והשוחט חולין בפנים, וקדשים בחורן, חיה ועוף הנסקלים – רבי מאיר מחייב, וחכמים פוטרים. השוחט ונתנבלה בידו, הנוחר והמעקר – פטור מלכסות.

ב גמרא אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: ראה רבי דבריו של רבי מאיר ״באותו ואת בנו – ושנאו בלשון חכמים, ודְרַבִּי שְׁמַעוֹן בְּכִסוּי הַדָּם – וּשְׁנָאוּ בְּלִשׁוֹן חֲכָמִים. מֵאֵי טַעְמָא דְרַבִּי מֵאִיר בְּאוֹתוֹ וְאֵת בְּנוֹ? אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ

שנוהג בלילות כבימים! ועל כך אמר ר' אבא: זה אחד מן הדברים שאמר [לין ר' חייא שאין עליהן תשובה, והשיב ר' אלעזר [הקפרן] כרבי תשובה.

א משנה השוחט חיה או עוף ונמצאת שהיתה טריפה כשנשחטה, וכן השוחט לעבודה זרה, והשוחט חולין בפנים, או קדשים בחורן, או השוחט חיה ועוף הנסקלים, שנגמר דינם לסקילה, כגון שהרגו אדם, שכל אלו אסורים בהנאה – ר' מאיר מחייב בכיסוי הדם, וחכמים פוטרים, מפני שלדעתם שחיטה שאינה ראויה לאכילה – אינה שחיטה, ופטורה מכיסוי.

אבל השוחט חיה (או עוף) ונתנבלה בידו, שנתקלקלה השחיטה ונעשתה נבילה. וכן הנוחר (הדוקר) והמעקר את הקנה והוושט, וכך הורג את בעל החיים – פטור מלכסות גם לדעת ר' מאיר, מפני שלא היתה שם כלל שחיטה, ורק שחיטה מחייבת כיסוי.

ב **גמרא** בענין המחלוקת במשנתנו, האם שחיטה שאינה ראויה לאכילה נחשבת שחיטה לחייבה בכיסוי הדם, אמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן: ראה רבי יהודה הנשיא, עורך ומסדר המשנה, את דבריו של ר' מאיר, הסבור ששחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה, בדין אותו ואת בנו, ושנאו בלשון חכמים,

שלדעת סתם משנה שם חייב על שחיטת טריפה משום אותו ואת בנו. וראה דבריו של ר' שמעון, הסבור ששחיטה שאינה ראויה לאכילה אינה שחיטה, בכסוי הדם, ושנאו במשנתנו בלשון חכמים, שלדעת סתם משנה שחיטה כזו פטורה מכיסוי הדם. ושואלים: מאי טעמא [מה הטעם] של ר' מאיר באותו ואת בנו? אמר ר' יהושע

אלא ספק איש – ודומה יוס טוּב גמור. ורבי יוסי – ללא חשיבא ליה הא פירכא – משום דלזיל לטעמיה, דלמר: אפילו אשה ודאית תקעה, ואף על גב דלא מוחייבא. אכל נכסוי, דלזיל ידעינן דזהמה היא ציוס טוּב אסור לכסות, כוי – מספק לא מחללינן עליה יוס טוּב. סומכות רשות – ואף על גב דלא מוחייבא, ולא אמרינן:

עבודה עובדת נקדשים. והכא נמי, לא אמרינן: מחללת יוס טוּב היא. ולמאי דקאמרי רבנן נמי – דאשה אסורה לתקוע, וטומטום דספק הוא דומה, אית ליה פירכא לתשובה שלהם! מה לתקיעת שופר שכן ודאה דוחה שבת במקדש – לפיכך ספיקה דומה יוס טוּב גבזלין. תאמר בכסוי – שאין ודאו דומה שבת כלל. הא בשאר לילי נהגא – נחמיה. **משנה חזיה ועוף הנסקלין – כגון שנרצעו ונגמרי דינן ושחטון. וחכמים פוטרין – דשמיטה שאינה ראויה לא שמה שמיטה. ואף על גב דכסוי שפיכה כמיבא, אפילו הכי – "אשר יאכל" כמיז [ויקרא ז]. וטעמיה דרבי מאיר מפרש גמרא.**

גמרא ראה רבי דבריו של רבי מאיר באותו ואת בנו – דשמיטה שאינה ראויה שמה שמיטה לחייבו. ושנאה בלשון חכמים – כדמתן זה (חולין פ"ג): רבי שמעון פוטר וחכמים מחייבין. ונכסוי תנן: רבי מאיר מחייב וחכמים פוטרין. ולקמיה מפרש ואזיל מאי שנא דרשא אלו כאן ואלו כאן.

תוספות

מה למילה שכן אינה נוהגת בלילות כבימים – ואם תאמר: כיון שאין הפירכא מעין קל וחומר, שתלוי בדחייה – נשים הפירכא בתוך הקל וחומר. כמו ב"כיצד הרגלי" (בבא קמא כדב, דבעי למילף שיחא קרן ברשות הניזק משלם נזק שלם משן ורגל, ולא פרכינן: מה לשן ורגל שכן הניזק מצוי, משום שאין הפירכא מעין קל וחומר, דהוי מתשלומין; ויש לומר: דהתם סברא בעלמא היא, אבל חומרא וקולא דכתיבא, כמו שאינה נוהגת בלילות כבימים דהכא – פרכינן אף על גב דלא הוי מעין קל וחומר. וכן בפרק קמא דזבחים (י,א) דיליף שוחט על מנת לזרוק שלא לשמו פסול מקל וחומר דשוחט על מנת לזרוק חוץ לזמנו. ופרקי: מה לחוץ לזמנו שכן בכרת! **נשים** סומכות רשות – היינו באקפווי ידא, כדאמר ב"איין דורשינן" (חגיגה טז,ב), אבל בכל כחה – מודה רבי יוסי דאסור. ומיייתי הכא, כי היכי דשרי רבי יוסי לסמוך לנשים באקפווי ידא, אף על גב דנראה כעבודה בקדשים – הכי נמי תקיעה, דליכא אלא איסורא דרבנן – שרי רבי יוסי בנשים.

וכן הנוחר (הדוקר) והמעקר את הקנה והוושט, וכך הורג את בעל החיים – פטור מלכסות גם לדעת ר' מאיר, מפני שלא היתה שם כלל שחיטה, ורק שחיטה מחייבת כיסוי.

ב **גמרא** בענין המחלוקת במשנתנו, האם שחיטה שאינה ראויה לאכילה נחשבת שחיטה לחייבה בכיסוי הדם, אמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן: ראה רבי יהודה הנשיא, עורך ומסדר המשנה, את דבריו של ר' מאיר, הסבור ששחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה, בדין אותו ואת בנו, ושנאו בלשון חכמים, שלדעת סתם משנה שם חייב על שחיטת טריפה משום אותו ואת בנו. וראה דבריו של ר' שמעון, הסבור ששחיטה שאינה ראויה לאכילה אינה שחיטה, בכסוי הדם, ושנאו במשנתנו בלשון חכמים, שלדעת סתם משנה שחיטה כזו פטורה מכיסוי הדם. ושואלים: מאי טעמא [מה הטעם] של ר' מאיר באותו ואת בנו? אמר ר' יהושע

שנוהג בלילות כבימים! ועל כך אמר ר' אבא: זה אחד מן הדברים שאמר [לין ר' חייא שאין עליהן תשובה, והשיב ר' אלעזר [הקפרן] כרבי תשובה.

א משנה השוחט חיה או עוף ונמצאת שהיתה טריפה כשנשחטה, וכן השוחט לעבודה זרה, והשוחט חולין בפנים, או קדשים בחורן, או השוחט חיה ועוף הנסקלים, שנגמר דינם לסקילה, כגון שהרגו אדם, שכל אלו אסורים בהנאה – ר' מאיר מחייב בכיסוי הדם, וחכמים פוטרים, מפני שלדעתם שחיטה שאינה ראויה לאכילה – אינה שחיטה, ופטורה מכיסוי.

אבל השוחט חיה (או עוף) ונתנבלה בידו, שנתקלקלה השחיטה ונעשתה נבילה. וכן הנוחר (הדוקר) והמעקר את הקנה והוושט, וכך הורג את בעל החיים – פטור מלכסות גם לדעת ר' מאיר, מפני שלא היתה שם כלל שחיטה, ורק שחיטה מחייבת כיסוי.

ב **גמרא** בענין המחלוקת במשנתנו, האם שחיטה שאינה ראויה לאכילה נחשבת שחיטה לחייבה בכיסוי הדם, אמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן: ראה רבי יהודה הנשיא, עורך ומסדר המשנה, את דבריו של ר' מאיר, הסבור ששחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה, בדין אותו ואת בנו, ושנאו בלשון חכמים, שלדעת סתם משנה שם חייב על שחיטת טריפה משום אותו ואת בנו. וראה דבריו של ר' שמעון, הסבור ששחיטה שאינה ראויה לאכילה אינה שחיטה, בכסוי הדם, ושנאו במשנתנו בלשון חכמים, שלדעת סתם משנה שחיטה כזו פטורה מכיסוי הדם. ושואלים: מאי טעמא [מה הטעם] של ר' מאיר באותו ואת בנו? אמר ר' יהושע

עיונים **ספק איש ספק אשה** כגון אנדרווינוס, שיש בו סימני איש וסימני אשה, או טומטום, שאיברי הרבייה שלו מכוסים, וספק אם הוא איש או אשה. ונאמר במפורש שהם חייבים בתקיעת שופר (רש"י). ויש שהעיר כי ממה שהם חייבים במצות שופר לכאורה אין ראיה שספק דוחה יום טוב, שהרי יכולים הם לשמוע מאחר, ואינם צריכים לתקוע בעצמם. אלא שבירושלמי (ביצה פ"א ה"ג) מביאים ברייתא שאנדרווינוס מציא את מינו (מראה כהן).

ורבי יוסי לטעמיה דאמר אשה ודאית נמי תקעה כלומר, לשיטת ר' יוסי, אין להביא ראיה ממה שספק אשה תוקע בשופר ביום טוב, לכיסוי דם הכוי ביום טוב, מפני שאפילו אשה ודאית, שפטורה מתקיעת שופר רשאית לקיים את המצוה, וכל שכן טומטום שהוא ספק איש. ואין מקום להוכיח מכאן לכוי, שהוא ספק חיה ספק בהמה, שהרי לצד שהוא בהמה – אין בו כלל מצות כיסוי הדם, ובוודאי אסור לכסות את דמה של בהמה ביום טוב.

נשים סומכות רשות כלומר, יש להן רשות לסמוך על קרבן, למרות שאינן חייבות בכך, ואין בכך חשש עשיית עבודה בקדשים (רש"י על פי חגיגה טז,א). ומכאן למדו חלק מן הראשונים שנשים מברכות על מצוות עשה שהומן גרמן, כגון נטילת לולב, למרות שאינן חייבות בהן. ובמסכת חגיגה (שם) נאמר שאין זו סמיכה ממש, כי אם היה מדובר בסמיכה ממש לא היה מקום להתיר לנשים לעשות כן, ולעבור על איסור תורה. אלא שאומרים להן להניח את ידיהן על ראש הבהמה בלבד. ומכאן ההוכחה לענייננו, שאף שמדובר בסרך איסור, שנראה הדבר כעבודה בקדשים – הותר הדבר. וכך לענין תקיעה, אף שיש איסור תקיעה ביום טוב מדברי חכמים – הותר הדבר לנשים (תוס').

מה למילה שכן אינה נוהגת בלילות כבימים לכאורה, אין זה ענין לקל וחומר שאנו עוסקים בו, שהרי הוא דן בדחיה של שבת ויום טוב, ואין זה תלוי בשאלה האם מילה נוהגת גם בלילות או רק בימים! ותירצו ראשונים ששיקול זה יכול להיות קיים בקל וחומר שתלוי בסברה, אבל בקל וחומר המתבסס על הכתובים – כל צד של קולה וחומרה שייך בו, שהרי אין זה תלוי בסברה, אלא בתוקף שנתנה התורה לכל דין דין (תוס'. וראה תורהא"ש). אלא שיש שתמה, שהרי זה שמילה אינה נוהגת בלילה אינו מטעם שהיא קלה יותר, אלא אדרבה, בגלל חומרתה (חת"ס, עיי"ש).

השוחט ונמצאת טריפה וכו' השוחט טריפה, או חולין בעורה, או חיה ועוף שנגמר דינם לסקילה, וכן השוחט לעבודה זרה, והשוחט ונתנבלה השחיטה בידו – פטור מלכסות את הדם, ששחיטה שאינה ראויה לאכילה – לא שמה שחיטה. שראה רבי דבריו של ר' שמעון בכיסוי הדם ושנאו בלשון חכמים. (רמב"ם ספר קדושה הלכות שחיטה פי"ד כ"ה, ז).

מסורת הש"ס

א. עירובין צ"ב. ר"ה לג,א. תוי"כ ויקרא א, ג. ילקו"ש תורה תלד. שם תלו. שם תרכז.

ב. ירושלמי מעשר שני פ"יה ח"יה.

ג. חולין יז,א. כא,א. תוספתא חולין פ"י ה. ילקו"ש תורה תתפד.

ד. חולין פו,א.

ה. חולין פא,ב.

גרסות

אשה ודאית יש בכתי"י: ודאי אשה.

בני ישראל סומכין ולא בנות ישראל סומכות בכתי"ימ ועוד כבמקבילות: **דבר אל בני ישראל, בני ישראל סומכין ואין בנות ישראל סומכות.**

ולמאי דקאמרי רבנן נמי בכתי"ימ ועוד: למאי דקהדרי ליה נמי.

השיב רבי אלעזר הקפר בריבי בכתי"ימ ועוד נוסף: **תשובה** כלליל פד,ב.

בשאר לילי נהגא בכתי"י: **הא בשאר לילי נהגא.**

אמר רבי אבא זה אחד מן הדברים יש בכתי"י: היינו דאמר רבי אבא זה אחד מן הדברים.

שאמר רבי חייא אין עליהן תשובה והשיב רבי אלעזר בחלק מכתתי"י: **שאמר רבי חייא אין לי עליהן תשובה והשיב רבי אלעזר הקפר** וכן הגיהו בדפוסים.

השוחט ונמצאת טריפה בכתי"ימ: **השוחט את הטרिפה וכן השוחט ונמצאת טריפה** וראה להלן עמוד ב ובתורהא"ש.

והשוחט לעבודה זרה והשוחט חולין בכתי"ימ ועוד: **השוחט לעבודה זרה השוחט חולין.**

ושנאו... ושנאו בכתי"ימ ועוד: **ושנאו... ושנאו** וכן להלן.

מה להלן שחיטה ראויה — כדכתיב (צלאשית מג): "כי אמי יאכלו". ושם הכהן ובא הכהן — נגנעי זמים כמי. ולפיין מינה גזירה שזה נמורה כהנים: נאמר "ושם הכהן", ונאמר "וצל הכהן", מה שיה חולץ וקולה וטעם ונתן לו שטע — אף צאה כו'. וכבר פירשמה יפה צעירונן ("צילד מעצרון") [צ"מי שהולאוהו] (נא, פ). בשחוי חוץ — כמינ (ויקרא י'): "דס שפך".

תוספות

דנין שחיטה משחיטה ואין דנין שחיטה מטביחה — הקשה הרב רבינו נתן: דגבי תשלומי ארבעה וחמשה (בבא קמא עא,א) מחייבי רבנן בשחיטה שאינה ראויה, כגון שחט בשבת או לעבודה זרה, בטובח על ידי אחר, ובשוחט ונמצאת טרפה. והתם הוה ליה למילף טביחה מטביחה, ד"וטבחו" כתיב! ויש לומר: דהתם דנין טביחה בעבירה משחיטה דעבירה, ואין דנין טביחה דעבירה מטביחה דהיתר. והכא איצטרך למימר דנין שחיטה משחיטה, אפילו אם נמצאת הראשונה טרפה דהוי שחיטת היתר. אבל אם נמצאת השניה טרפה, שהיא שחיטת עבירה — לא היה צריך לטעמא דשחיטה משחיטה. אי נמי יש לומר: דנין דבר הנאמר בסיני מדבר הנאמר בסיני, ולא מ"טבוח טבח והכין" שלא נאמר בסיני, ואף על גב דהוי טביחה מטביחה. והכא נמי מצי לשנויי הכי, אלא דבלאו הכי משני שפיר. ואם תאמר, דבריש פרק שני דיבמות (יז,ב) אמרין: דנין "אחים" מ"אחים" ואין דנין "אחים" מ"אחיק", אף על גב ד"אחים" דבני יעקב לא נאמר בסיני! ויש לומר: דכיון דילפינן הכא דשמה שחיטה, תו אית לן למימר בכל דוכתי דשמה שחיטה. ולכא למימר דאדרבה, נילף טביחה מטביחה התם דלא שמה שחיטה, וכן נאמר בכל דוכתי. דהא כיון דאיכא למימר הכי ואיכא למימר הכי — אית לן למימר: דנין דבר הנאמר בסיני מדבר הנאמר בסיני. אבל אי לאו דילפינן הכא שחיטה משחיטה — הוה ילפינן בארבעה וחמשה (בבא קמא עא,א) טביחה מטביחה אף על גב דלא נאמר בסיני, כדאיתא נמי ביבמות. ואם תאמר: ורבי מאיר, למה ליה למילף משחוי חוץ? נילף מגופיה, דאותו ואת בנו נוהג בקדשים אף על גב דלא שחיטה ראויה היא, דהא הוי מחוסר זמן! ויש לומר: דניחא ליה למילף משחוי חוץ. משום דמגופיה — איכא למידחי, דלא אסר רחמנא אותו ואת בנו בקדשים אלא כשראשון קדשים ושני חולין, דשחיטה ראויה היא.

ואין דנין חולין מקדשים — ומכל מקום בקדשים נמי פטר בשחיטה שאינה ראויה, משום דעיקר קרא דאותו ואת בנו בחולין כתיב. ותימה: דבפרק "תמיד נסחסי" (פסחים סג,א) תנן, רבי שמעון אומר: השוחט פסח בארבעה עשר על התמי, לשמו — חייב, שלא לשמו — פטור. ומפרש בקונטרס: משום דהוי פסול, ורבי שמעון לטעמיה, דאמר: שחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה. והשתא, התם הוה ליה למילף משחוי חוץ דשמה שחיטה, דהוי קדשים מקדשים!

ורבי שמעון אשר יאכל כתיב — אבל אם לא "אשר יאכל", מטביחה לא גמר, משום דלא דמי שפיכה לטביחה, כמו שחיטה לטביחה. הקשה הרב רבינו אליעזר ממיץ: אימא דהאי "אשר יאכל" אתא למעוטי אוכל שאין אתה יכול להאכילו לאחרים, כדדריש רבי שמעון מ"כל האוכל אשר יאכל" בפרק "המתנות והנסכים" (מנחות קא,ב) ובפרק "העור והרוטב" (לקמן קכט,א), ומרבין אפילו עוף טמא, כיון דמותר בהנאה! ויש לומר: דהתם כתיב "מכל האוכל", דמרבה כל אוכל, אפילו אסור בהנאה, ואתא "אשר יאכל" למימר שיחא מותר בהנאה. אבל הכא לא כתיב "כל אשר יאכל", משמע: המותר לישראל לאכול.

עיונים

משחוי חוץ רוב המפרשים מסבירים כי מדובר בשחיטת קדשים בחוץ, שבשחיטה זו נפסלו ונאסרו בהנאה, ושבו לא ניתן לפדותם (ראה תוס' ב"ק עא,א). ויש שהציע שמדובר בשחיטת בשר חולין במדבר, שהיתה אסורה קודם שנכנסו לארץ (חת"ס, ראה לעיל טז,א). ושאלו: לכאורה אין מקום להוכיח משחוי חוץ לכיסוי הדם, שהרי בשחוי חוץ אינו יכול לעבור על האיסור אלא בשחיטה שאינה ראויה, האוסרת אותם בהנאה, ואם תאמר ששחיטה שאינה ראויה לאכילה אינה שחיטה — בטל לגמרי האיסור המפורש בתורה. ואילו כיסוי הדם יכול להתקיים רק בשחיטה ראויה! והסבירו, שכיון שמדובר בגזירה שווה — למדים בה גם אפשר משאי אפשר (ריטב"א).

דנין שחיטה משחיטה ואין דנין שחיטה מטביחה הראשונים התקשו בדבר: והרי בדנין תשלומי ארבעה וחמשה (לגונב וטובח שה או שור ומוכרו), נאמרה לשון טביחה ("וטבחו"), ולמרות זאת אמר ר' מאיר (היא דעת סתם משנה ב"ק עא,א) שאם שחט לעבודה זרה — חייב לשלם, ומדוע לא למד מ"וטבוח טבח" לפוטרו, אלא משחיטת חוץ לחייבו? ובתוס' תירצו בשני אופנים: האחד — שעדיף ללמוד שחיטת איסור משחיטת איסור (ארבעה וחמשה משחיטת חוץ), למרות שאין הלשון זהה, מאשר שחיטת איסור משחיטת היתר. ועוד, שעדיף ללמוד דין שלאחר מתן תורה מדין שלאחר מתן תורה. ודין שחוי חוץ נאמר לאחר מתן תורה, ואילו "וטבוח טבח" נאמר קודם מתן תורה (וראה עוד רמב"ן, ריטב"א, ר"ג).

דנין חולין מחולין ואין דנין חולין מקדשים כלומר, לשיטת ר' שמעון, דנים בגזירה שווה

בן לוי: גמר [למד] בגזירה שווה שחיטה משחוי חוץ, שבשחיטת חוץ נאמר: "אשר ישחט מחוץ למחנה" (ויקרא יז, ג), ובאותו ואת בנו נאמר: "אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד" (שם כב, כח), מה התם [שם]. בשחיטת חוץ — שחיטה שאינה ראויה לאכילה שמה שחיטה, שמתחייב על השחיטה, למרות שהקדשים שנשחטו נאסרו בהנאה, אף הכא נמי [כאן] גם [כך]. לענין אותו ואת בנו — שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה, להתחייב עליה. ושואלים: ור' שמעון, מאי טעמא [מה הטעם]? מהיכן הוא למד שרק שחיטה הראויה לאכילה קרויה שחיטה לענין אותו ואת בנו? אמר ר' מני בר פטיש: גמר [למד] מ"טבוח טבח והכין כי אתי יאכלו האנשים" (בראשית מג, טז), מה להלן שנאמרה טביחה (שחיטה) — מדובר בשחיטה ראויה לאכילה, אף כאן לענין אותו ואת בנו — רק שחיטה ראויה לאכילה קרויה שחיטה. ושואלים: ור' מאיר נמי [גם כן], ליגמר [שילמד] מ"טבוח" שרק שחיטה ראויה לאכילה שמה שחיטה! ומשיבים: לדעתו דנין שחיטה משחיטה, ואין דנין שחיטה מטביחה. ומקשים: מה נפקא מינה [מה יוצא מזה], מה זה משנה? הא תנא [הרי שנה התנא] דבי [מבית מדרשו של] ר' ישמעאל: מה שנאמר בדיני צרעת הבתים "ושב הכהן" (ויקרא יד, טז) ואחר כך נאמר "ובא הכהן" (שם מד) — זו היא שיבה זו היא ביאה, ולמדים גזירה שווה זו מזו, למרות שהמלים אינן זהות! ודוחים: הני מילי [דברים אלה] שלמדים גזירה שווה ממלה דומה, אמורים היכא דליכא דדמי ליה [במקום שאין כתוב אחר שדומה לו בדיוק], אבל איכא דדמי ליה [כשיש כתוב אחר שדומה לו בדיוק] — מדדמי ליה ילפינן [מן הדומה לו] אנו למדים, ולכן הוא למד משחיטת חוץ ששם נאמרה לשון שחיטה, ולא מ"וטבוח טבח". ושואלים: ור' שמעון נמי [גם כן], ליגמר [שילמד] משחוי חוץ ששחיטה שאינה ראויה לאכילה שמה שחיטה! ומשיבים: דנין דין שחיטת חולין משחיטת חולין, ואין דנין שחיטת חולין משחיטת חולין, ודין אותו ואת בנו נאמר בעיקרו בחולין (ראה לעיל עח,א). ור' מאיר משיב: אטו [וכן] אותו ואת בנו בקדשים מי לא נהיג [האם אינו נוהג]? ומעירים: היינו דקאמר [זהו שאומר] ר' חייא: מטעם זה ראה רבי את דבריו של ר' מאיר באותו ואת בנו, ושנאו כלשון חכמים. ושואלים: מאי טעמא [מה הטעם] של ר' מאיר שמחייב שחיטה שאינה ראויה בכסוי הדם? אמר ר' שמעון בן לקיש: גמר [למד] בגזירה שווה שפיכה שפיכה משחוי חוץ, שבשחיטת חוץ נאמר: "דס שפך" (ויקרא יז, ד), ובכיסוי הדם נאמר "ושפך את דמו" (שם יג), מה להלן — שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה, אף כאן — שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה. ושואלים: ור' שמעון מה הוא משיב על כך? ומשיבים: "חיה או עוף אשר יאכל" כתיב [נאמר] בכיסוי הדם (שם), הרי הכתוב מרגיש שמדובר בשחיטה ראויה לאכילה. ושואלים: ור' מאיר, מה הוא למד מביטוי זה? ומשיבים: לשיטתו, הכתוב ההוא — למעוטי [למעט] עוף טמא, שאינו עומד לאכילה, הוא דאתא [שבא], לומר שאין צורך לכסות את דמו. ור' שמעון משיב: עוף טמא מאי טעמא [מה טעם] אינו חייב בכיסוי — מפני דלאו בר [של] אכילה הוא, שאינו עומד לאכילה, טרפה נמי [גם כן] לאו בר [לא] אכילה הוא, ולכן פטורה שחיטתה מכיסוי הדם. ומעירים, והיינו דאמר [זהו שאומר] ר' חייא: מטעם זה ראה רבי את דבריו של ר' שמעון בכסוי הדם, ושנאו כלשון חכמים. אמר ר' אבא:

מסורת הש"ס
 ו. (דעה זו) קדושין טז,א.
 ב"ק ק"ב, חולין פה,ב.
 כריתות כה,א.
 ז. עירובין נא,א. יומא ב,ב.
 נזיר ה,א. תורת כהנים.
 מנחות ד,א. מה,ב. בכורות לב,א. תוי"כ ויקרא יד, טז.
 ילקו"ש תורה תקטו. תקפח. תרומ. תתקלט.

גרסות

אף הכא נמי שחיטה בכת"מ: הכא נמי שחיטה ויש בכת"מ: אף כאן שחיטה.
 ורבי מאיר נמי ליגמר מטבוח בכת"מ ועוד: ורבי מאיר (נמי) ליגמר מטבוח טבח והכין.
 מה נפקא מינה בכת"מ ועוד: ומאי נפקא מינה.
 אבל איכא דדמי ליה בכת"מ ועוד: אבל היכא דאיכא דדמי ליה.
 היינו דקאמר רבי חייא ראה רבי בכת"מ ועוד: היינו דראה רבי.
 גמר שפיכה שפיכה משחוי חוץ בכת"מ ועוד: גמר שחיטה שחיטה משחוי חוץ.
 והיינו דקאמר רבי חייא ראה רבי בכת"מ ועוד: והיינו דראה רבי.

בסווי הדם

לא לכל ענין אמר ר' מאיר ששחיטה שאינה ראויה לאכילה, כגון שוחט טריפה — שמה שחיטה, אלא מודה ר' מאיר שאין מתירתה באכילה; ולא לכל אמר ר' שמעון ששחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה, אלא מודה ר' שמעון שהשחיטה מטהרתה את הטרिפה והדומות לה מידי טומאת נבלה.

ודנים בדברים אלו. אמר מר [החכם] ר' אבא: לא לכל אמר ר' מאיר שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה, מודה ר' מאיר שאין מתירתה באכילה.

ותמהים: פשיטא [פשוט הדבר]! טרפה בשחיטה מי מישתריא [האם היא מותרת]? ומשיבים: לא צריכא [לא נצרכה] הלכה זו אלא לשוחט את הטרפה ומצא בה עובר בן תשעה חדשים חי; סלקא דעתך אמינא [יעלה על דעתך לומר]: הואיל שאמר ר' מאיר שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה — תהני ליה [תועיל לו] שחיטת אמו, כפי שמועילה שחיטת בהמה כשרה לולד שנמצא במעיה, ולא ליבעי [ולא יצטרך] שחיטה, לכן קמשמע לן [משמיע לנו] ר' אבא, שלדעת ר' מאיר שחיטה שאינה מתירה את האם באכילה — אינה מועילה לעובר שבמעיה, והוא טעון שחיטה בעצמו. ומקשים: ותסברא [וכי יכול היית לסבור כן], שלא יצטרך שחיטה לדעת ר' מאיר, עד שהוצרך ר' אבא לומר שצריך שחיטה? והאמר [והרי אמר] ר' מאיר: בן פקועה, ולד שהיה במעי בהמה שנשחטה, ופקעו את רחמה והוציאוהו, אפילו היא כשרה — טעון שחיטה, שאין שחיטת האם מתירה את ולדה! ומתצים: באמת לא צריכא [לא נצרכו] דברי ר' אבא לשיטת ר' מאיר עצמו, אלא לשיטת רבי ההולך לשיטתו, מפני שרבי סבר לה [סבור] בדבר אחד כר' מאיר, וסבר לה כרבנן [וסבור בדבר אחר כחכמים]. ומפרטים: מצד אחד סבר לה [סבור] רבי בענין אותו ואת בנו כר' מאיר, שאמר: שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה, ואולם מצד אחר סבר לה כרבנן דאמרי [סבור רבי כחכמים שאומרים]: בן פקועה — שחיטת אמו הכשרה מטהרתו (מכשירה אותו) לאכילה. ומעתה, כיון דאמור רבנן [שאמרו חכמים] בבן פקועה כשרה ששחיטת אמו מטהרתו, ולענין זה סבור רבי כמותם, שמא בטריפה תהני ליה [תועיל לו] לולד

שחיטת אמו להתירו באכילה, ולא ליבעי [ולא יצטרך] שחיטה, על כן קא משמע לן [משמיע לנו] ר' אבא, שלדעת רבי, למרות שהוא סבור כר' מאיר, ששחיטת טריפה (שאינה ראויה) שמה שחיטה — לא תועיל השחיטה להתיר את הולד שבמעיה.

ודנים בהמשך דברי ר' אבא. ולא לכל אמר ר' שמעון ששחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה, אלא מודה ר' שמעון שמטהרתה מידי נבלה. ותמהים: פשיטא [פשוט הדבר]! שהרי אמר רב יהודה אמר רב, ואמרי לה במתניתא תנא [ויש אומרים שבברייתא שנה]: נאמר "וכי ימות מן הבהמה... הנוגע בנבלתה יטמא" (ויקרא יא, לט), ומן הלשון "מן הבהמה" למדנו: מקצת בהמה (חלק מן הבהמות) מטמאה בטומאת נבילה, ומקצת בהמה אינה מטמאה, ואי זו שאינה מטמאה — זו טרפה ששחטה! ומשיבים: לא צריכא [לא נצרכו] דברי ר' אבא אלא לשוחט את הטרפה והיא חולין בעזרה. דתניא [ששנויה ברייתא]: השוחט את הטרפה, וכן השוחט בהמה ונמצאת לאחר שחיטתה שהיא טריפה, זה וזה מדובר בחולין שנשחטו בעזרה — ר' שמעון מתיר בהנאה, שלא כרין חולין כשרים שנשחטו בעזרה, שהם אסורים בהנאה, וחכמים אוסרין; סלקא דעתך אמינא [יעלה על דעתך לומר], הואיל ואמר ר' שמעון: מותר בהנאה, כשרים

עיונים

ומצא בה בן תשעה חי שכיון שכבר נגמר הריגו — אינו נחשב "ירך אמו", ואינו טריפה כמותה. אבל אם היה מת, או בן שמונה חודשים — הריהו טריפה כאמו (תוס').

סלקא דעתך אמינא וכו' תהני ליה שחיטת אמו... **קמשמע לן** כלומר, לכך משמיע לנו ר' אבא שהוא טעון שחיטה לעצמו. והוא מתוך הנחה שבן תשעה הנמצא במעי בהמה נותר בארבעה סימנים, כלומר, או בשחיטת שני סימנים (קנה וושט) של אמו, או בשחיטת שני סימנים שלו (לעיל עד,א). ולכן ולד של טריפה, שאינו נותר בשחיטת אמו — נותר בשחיטת עצמו (רש"י). **והאמר ר' מאיר בן פקועה טעון שחיטה** תמה רמב"ן: הרי ניתן להעמיד את הדברים בשוחט את הטרפה ומצא בה בן תשעה מת או בן שמונה חי, שאפילו לדברי ר' מאיר אינו טעון שחיטה, אלא נותר בשחיטת אמו (לעיל עד,א). ובא ר' אבא להשמיע לנו שבטריפה לא תועיל שחיטת האם לולד! ותירצו שבאמת ניתן היה לומר כן, אלא שהביא מקרה זה של בן תשעה חי, משום שרבי הולך בענין זה כשיטת חכמים (ריטב"א). ועוד, שבבן תשעה יש חידוש, שכיון שיש לו חיות לעצמו, ושויכת בו עצמו שחיטה, היה מקום לומר שתועיל לו שחיטת אמו, למרות שהיא עצמה טריפה, ומכל מקום אין אומרים כן. וכיון שלמדנו שלא תועיל לו השחיטה — כל שכן שלא תועיל לבן שמונה, שכל חיותו מאמו הטרिפה, ואינו נותר אלא בשחיטתה (ראה רמב"ן ורשב"א).

לא צריכא דרבי סבר לה כר' מאיר וכו' ומה שנאמר: "לא לכל אמר ר' מאיר שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה", כוונתו — לא לכל ענין סבור רבי כר' מאיר ששחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה. ושאלו בתוס': ומדוע יעלה על דעתנו לומר, שכיון שרבי סבור כר' מאיר לענין שחיטה שאינה באותו ואת בנו, שיסבור כן לעניינים אחרים? והרי לענין כיסוי הדם הוא סבור כר' שמעון, ששחיטה שאינה ראויה אין שמה שחיטה! וכתבו כי ההנחה הפשוטה היא שרבי הולך כשיטת ר' מאיר, לא רק משום שבאופן כללי נאמר שתם משנה ר' מאיר (סנהדרין פו,א), אלא משום שבענין שחיטה שאינה ראויה סתם רבי כמותו (בבביתא ומכירה, בבא קמא ע,א).

וכי ימות מן הבהמה... זו טרפה ששחטה שגם היא בכלל יוכי ימות מן הבהמה, שהרי

פרק ששי

חולין

לא לכל אמר רבי מאיר — לא לכל הדברים אמר רבי מאיר שמה שחיטה, כדמפרש, דמדי רבי מאיר שאינה מתירחה באכילה. ולקמן פריך: פשיטא! בן תשעה חי — דלאו ירך אמו הוא כולי האי, ולענין שחיטה משתרי נשחיטת האם. סלקא דעתך אמינא — האי נמי נשתרי נשחיטת הטרפה. קא משמע לן — דאינה

לא לכל אָמר רַבִּי מֵאִיר *שְׁחִיטָה שְׁאַיְנָה רְאוּיָה שְׁמָה שְׁחִיטָה, מוֹדָה רַבִּי מֵאִיר שְׁאִין מְתִירָתָה בְּאַכִּילָה; וְלֹא לִכְל אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן שְׁחִיטָה שְׁאַיְנָה רְאוּיָה לֹא שְׁמָה שְׁחִיטָה, מוֹדָה רַבִּי שְׁמַעוֹן שְׁמִטְהָרְתָּה מִיַּדִּי נְבֵלָה.

אָמַר מָר: לֹא לִכְל אָמַר רַבִּי מֵאִיר שְׁחִיטָה שְׁאַיְנָה רְאוּיָה שְׁמָה שְׁחִיטָה, מוֹדָה רַבִּי מֵאִיר שְׁאִין מְתִירָתָה בְּאַכִּילָה. פְּשִׁיטָא! טְרַפָּה בְּשְׁחִיטָה מִי מִישְׁתַּרְיָא?

— לֹא צְרִיכָא, לְשׁוּחַט אֶת הַטְּרַפָּה וּמְצָא בָּהּ בֶּן תִּשְׁעָה חֵי; סֵלְקָא דְעֵתְךָ אָמִינָא: הוּאֵיל דְאָמַר רַבִּי מֵאִיר שְׁחִיטָה שְׁאַיְנָה רְאוּיָה שְׁמָה שְׁחִיטָה — תַּהֲנִי לִיָּה שְׁחִיטַת אָמוֹ, וְלֹא לִיְבַעֲי שְׁחִיטָה, קִמְשַׁמַּע לָן. — וְתִסְבְּרָא? וְהָאֵמַר רַבִּי מֵאִיר: בְּן פְּקוּעָה טְעוֹן שְׁחִיטָה! — לֹא צְרִיכָא, דְרַבִּי סָבַר לָהּ פְּרַבִּי מֵאִיר, וְסָבַר לָהּ פְּרַבְּנָן; סָבַר לָהּ פְּרַבִּי מֵאִיר — דְאָמַר: שְׁחִיטָה שְׁאַיְנָה רְאוּיָה שְׁמָה שְׁחִיטָה, וְסָבַר לָהּ פְּרַבְּנָן — דְאָמְרֵי: שְׁחִיטַת אָמוֹ מְטַהְרְתוֹ; פִּינִין דְאָמוּר רַבְּנָן: שְׁחִיטַת אָמוֹ מְטַהְרְתוֹ — תַּהֲנִי לִיָּה שְׁחִיטַת אָמוֹ, וְלֹא לִיְבַעֲי שְׁחִיטָה, קָא מְשַׁמַּע לָן.

"ולא לכל אָמר רַבִּי שְׁמַעוֹן: שְׁחִיטָה שְׁאַיְנָה רְאוּיָה לֹא שְׁמָה שְׁחִיטָה, מוֹדָה רַבִּי שְׁמַעוֹן שְׁמִטְהָרְתָּה מִיַּדִּי נְבֵלָה". פְּשִׁיטָא! דְאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, וְאָמְרֵי לָהּ בְּמִתְנִיתָא תְּנָא: י"וְכִי יָמוּת מִן הַבְּהֵמָה" — מְקַצַּת בְּהֵמָה מְטַמְאָה, וּמְקַצַּת בְּהֵמָה אֵינָה מְטַמְאָה, וְאִי זֹו — זֹו טְרַפָּה שְׁשַׁחְטָהּ! — לֹא צְרִיכָא, לְשׁוּחַט אֶת הַטְּרַפָּה, וְהִיא חוּלִין בְּעֵזְרָה. דְתַנְיָא: ה"השׁוּחַט אֶת הַטְּרַפָּה, וְכֵן הַשׁוּחַט וְנִמְצְאָת טְרִיפָּה, זֶה וְזֶה חוּלִין בְּעֵזְרָה — רַבִּי שְׁמַעוֹן מְתִיר בְּהֵנָּאָה, וְחַכְמַיִם אוֹסְרִין; סֵלְקָא דְעֵתְךָ אָמִינָא: הוּאֵיל וְאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן מוּתַר בְּהֵנָּאָה —

"ולא לכל אָמר רַבִּי שְׁמַעוֹן: שְׁחִיטָה שְׁאַיְנָה רְאוּיָה לֹא שְׁמָה שְׁחִיטָה, מוֹדָה רַבִּי שְׁמַעוֹן שְׁמִטְהָרְתָּה מִיַּדִּי נְבֵלָה". פְּשִׁיטָא! דְאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, וְאָמְרֵי לָהּ בְּמִתְנִיתָא תְּנָא: י"וְכִי יָמוּת מִן הַבְּהֵמָה" — מְקַצַּת בְּהֵמָה מְטַמְאָה, וּמְקַצַּת בְּהֵמָה אֵינָה מְטַמְאָה, וְאִי זֹו — זֹו טְרַפָּה שְׁשַׁחְטָהּ! — לֹא צְרִיכָא, לְשׁוּחַט אֶת הַטְּרַפָּה, וְהִיא חוּלִין בְּעֵזְרָה. דְתַנְיָא: ה"השׁוּחַט אֶת הַטְּרַפָּה, וְכֵן הַשׁוּחַט וְנִמְצְאָת טְרִיפָּה, זֶה וְזֶה חוּלִין בְּעֵזְרָה — רַבִּי שְׁמַעוֹן מְתִיר בְּהֵנָּאָה, וְחַכְמַיִם אוֹסְרִין; סֵלְקָא דְעֵתְךָ אָמִינָא: הוּאֵיל וְאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן מוּתַר בְּהֵנָּאָה —

שחיטת אמו להתירו באכילה, ולא ליבעי [ולא יצטרך] שחיטה, על כן קא משמע לן [משמיע לנו] ר' אבא, שלדעת רבי, למרות שהוא סבור כר' מאיר, ששחיטת טריפה (שאינה ראויה) שמה שחיטה — לא תועיל השחיטה להתיר את הולד שבמעיה.

ודנים בהמשך דברי ר' אבא. ולא לכל אמר ר' שמעון ששחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה, אלא מודה ר' שמעון שמטהרתה מידי נבלה. ותמהים: פשיטא [פשוט הדבר]! שהרי אמר רב יהודה אמר רב, ואמרי לה במתניתא תנא [ויש אומרים שבברייתא שנה]: נאמר "וכי ימות מן הבהמה... הנוגע בנבלתה יטמא" (ויקרא יא, לט), ומן הלשון "מן הבהמה" למדנו: מקצת בהמה (חלק מן הבהמות) מטמאה בטומאת נבילה, ומקצת בהמה אינה מטמאה, ואי זו שאינה מטמאה — זו טרפה ששחטה! ומשיבים: לא צריכא [לא נצרכו] דברי ר' אבא אלא לשוחט את הטרפה והיא חולין בעזרה. דתניא [ששנויה ברייתא]: השוחט את הטרפה, וכן השוחט בהמה ונמצאת לאחר שחיטתה שהיא טריפה, זה וזה מדובר בחולין שנשחטו בעזרה — ר' שמעון מתיר בהנאה, שלא כרין חולין כשרים שנשחטו בעזרה, שהם אסורים בהנאה, וחכמים אוסרין; סלקא דעתך אמינא [יעלה על דעתך לומר], הואיל ואמר ר' שמעון: מותר בהנאה, כשרים

עיונים

ומצא בה בן תשעה חי שכיון שכבר נגמר הריגו — אינו נחשב "ירך אמו", ואינו טריפה כמותה. אבל אם היה מת, או בן שמונה חודשים — הריהו טריפה כאמו (תוס').

סלקא דעתך אמינא וכו' תהני ליה שחיטת אמו... **קמשמע לן** כלומר, לכך משמיע לנו ר' אבא שהוא טעון שחיטה לעצמו. והוא מתוך הנחה שבן תשעה הנמצא במעי בהמה נותר בארבעה סימנים, כלומר, או בשחיטת שני סימנים (קנה וושט) של אמו, או בשחיטת שני סימנים שלו (לעיל עד,א). ולכן ולד של טריפה, שאינו נותר בשחיטת אמו — נותר בשחיטת עצמו (רש"י). **והאמר ר' מאיר בן פקועה טעון שחיטה** תמה רמב"ן: הרי ניתן להעמיד את הדברים בשוחט את הטרפה ומצא בה בן תשעה מת או בן שמונה חי, שאפילו לדברי ר' מאיר אינו טעון שחיטה, אלא נותר בשחיטת אמו (לעיל עד,א). ובא ר' אבא להשמיע לנו שבטריפה לא תועיל שחיטת האם לולד! ותירצו שבאמת ניתן היה לומר כן, אלא שהביא מקרה זה של בן תשעה חי, משום שרבי הולך בענין זה כשיטת חכמים (ריטב"א). ועוד, שבבן תשעה יש חידוש, שכיון שיש לו חיות לעצמו, ושויכת בו עצמו שחיטה, היה מקום לומר שתועיל לו שחיטת אמו, למרות שהיא עצמה טריפה, ומכל מקום אין אומרים כן. וכיון שלמדנו שלא תועיל לו השחיטה — כל שכן שלא תועיל לבן שמונה, שכל חיותו מאמו הטרिפה, ואינו נותר אלא בשחיטתה (ראה רמב"ן ורשב"א).

לא צריכא דרבי סבר לה כר' מאיר וכו' ומה שנאמר: "לא לכל אמר ר' מאיר שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה", כוונתו — לא לכל ענין סבור רבי כר' מאיר ששחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה. ושאלו בתוס': ומדוע יעלה על דעתנו לומר, שכיון שרבי סבור כר' מאיר לענין שחיטה שאינה באותו ואת בנו, שיסבור כן לעניינים אחרים? והרי לענין כיסוי הדם הוא סבור כר' שמעון, ששחיטה שאינה ראויה אין שמה שחיטה! וכתבו כי ההנחה הפשוטה היא שרבי הולך כשיטת ר' מאיר, לא רק משום שבאופן כללי נאמר שתם משנה ר' מאיר (סנהדרין פו,א), אלא משום שבענין שחיטה שאינה ראויה סתם רבי כמותו (בבביתא ומכירה, בבא קמא ע,א).

וכי ימות מן הבהמה... זו טרפה ששחטה שגם היא בכלל יוכי ימות מן הבהמה, שהרי

פה ע"ב

מסורת הש"ס

א. חולין פה,א (ושם סומנו מקבילות).

ב. חולין פ,א (ושם סומנו מקבילות).

ג. משנה חולין עד,א. ב"ק ק,ב. חולין עד,א. בכורות יב,א.

ד. זבחים סט,ב. חולין עד,א. קכת,ב. תוי"כ ויקרא יא, לט. ילק"ש תורה תקמג. ה. קדושין נח,א. תוספתא חולין פ"ב יד (בשנינו).

גרסות

מודה רבי מאיר... מודה רבי שמעון בכת"י"מ ועוד: **ומודה רבי מאיר... ומודה רבי שמעון** וכן להלן ויש בכת"י: **אלא מודה רבי מאיר... אלא מודה רבי שמעון**.

הואיל דאמר רבי מאיר בכת"י"מ ועוד: **הואיל ואמר רבי מאיר**.

דרבי סבר לה כרבי מאיר ו**סבר לה כרבנן סבר לה כרבי מאיר** בכת"י"מ: **דרבי סבר לה כרבי מאיר**.

כיון דאמור רבנן בכת"י"מ ועוד: **כיון דאמרי**.

וכי ימות מן הבהמה בכת"י"מ ועוד נוסף: **אשר היא לכם לאכלה**.

תוספות

אימא תהני ליה שחיטת אמו — דוקא נקט בן תשעה חי. אבל מת או בן שמונה — פשיטא דהוי ירך אמו שהיא טרפה. ואף על גב דאמר ב"אלו טרפות" (חולין נח,א) דולד טרפה לא הוי ירך אמו — היינו לפי שהוא חי ואין חיותו תלוי באמו. ואם תאמר: והיכי סלקא דעתך דמשום דרבי סבר לה כרבי מאיר באותו ואת בנו, דתיהני ליה שחיטת אמו? הא בכסוי הדם סבר לה כרבי שמעון! ויש לומר: דבכל מילי סבר לה כרבי מאיר, דאשכחנא ב"מרבנה" (בבא קמא ע,א) דסתם לן כרבי מאיר בתשלומי ארבעה וחמשה.

פשיטא דאמר רב יהודה וכי ימות מן הבהמה כו' — והא דלא מיייתי

מתניתין ד"בהמה המקשה" (חולין עב,ב): לא, אם טיהרה שחיטת טרפה אותה כו' — משום דהוה מצי למיפרך: בן שמונה חי יוכיח.

סלקא דעתך אמינא הואיל ואמר רבי שמעון מותר בהנאה — לא מצי למינקט: שוחט טרפה, והיא אותו ואת בנו. וסלקא דעתך אמינא, דכיון דפטור הוא

— לאו שחיטה היא כלל, ולא מיטהרה מידי נבלה. דאיכא למימר דלענין שוחט הוא דלא הוא שחיטה, אבל לענין גופה הוא שחיטה. לכך מיייתי ראייה, דאף לענין גופה, שתחשב חולין בעזרה לאסור בהנאה — לא הוא שחיטה.

היא עומדת למות, שטריפה אינה חיה (ראה לעיל מב,א). **השוחט את הטרפה וכן השוחט ונמצאת טריפה** כלומר, בין ששחט בהמה שידוע היה שהיא טריפה, וכגון שהיו רגליה קטועות במקום שעושה טריפה, ובין ששחט בהמה ולאחר שחיטתה נבדקה ונתגלה שהיא טריפה. **ר' שמעון מתיר בהנאה** וטעם הדבר, מפני שאין שחיטתם קרויה שחיטה, שהרי באיסור חולין בעזרה נאמרה לשון זביחה "כי ירחק ממך המקום... חבחת מבקרך" (דברים יב, כא), ומכאן דייקו חכמים: בריחוק מקום אתה וזבח חולין, ולא בעזרה (קרושין נו,ב), ולשיטת ר' שמעון שחיטה שאינה ראויה לאכילה אינה קרויה שחיטה.

אורה ההלכה

השוחט את הטרפה ומצא בה בן תשעה חי השוחט את הבהמה ונמצאת כשרה, ומצא בה עובר בן תשעה — מותר באכילה ואינו טעון שחיטה (אלא אם כן עמד על פרסותיו). אבל אם לא שחט את האם אלא קרעה, וכן אם שחטה ונתגבלה בידו, או שנמצאת טריפה, אם העובר בן תשעה חי — טעון שחיטה לעצמו, ונותר על ידי השחיטה באכילה. ואם הוא בן תשעה מת או בן שמונה אפילו חי — הרי זה אסור. כשיטת חכמים במשנה לעיל עד,א החולקים על ר' מאיר, כדברי הגמרא לעיל עה,ב. וכתב רמ"א: ועבשיו אין להתיר שום ולד הנמצא בבהמה שהיא טריפה, ולא מועילה לו שחיטת עצמו, שחוששים אנו שמא אינו בן תשעה. (רמב"ם ספר קדושה הלכות מאכלות אסורות פ"ה הי"ד—הט"ו. שריע יו"ד יג סעיפים א ו.)

ומקצת בהמה אינה מטמאה וכו' זו טרפה ששחטה טריפה שנשחטה שחיטה כשרה, אף על פי שאסורה באכילה — הרי היא טהורה (מטמאת נבילה). כמשנה לעיל עב,ב. (רמב"ם ספר טהרה הלכות שאר אבות הטומאה פ"ב ה"ו).

השוחט את הטרפה וכו' חולין בעזרה השוחט בהמת חולין בעזרה — אסורה בהנאה. ואם שחטה ונמצא שהיא טריפה — מותרת בהנאה. כר' שמעון שהיטה שחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה (וראה כס"מ). (רמב"ם ספר קדושה הלכות שחיטה פ"ב ה"ב).

וסבר רבי שמעון חולין שנשחטו בעזרה דאורייתא — מ"זחמת" כדפרשין, דקצעי שמיטה ראיה. דלי רבנן, וטעמא דאסיורי משום דמאן דחזי דנשחטו צפניס סבר קדשים נינהו, וחזי דקאכלי להו צחוק, ואמי למשרי אכילת קדשים צחוק — מה לי ראיה ומה לי אינה ראיה? הא אמי לאתהניי מקדשים פסוליס! אין והתנן —

אֶלְמָא לְאוּ שְׁחִיטָהּ הִיא כָּלֵל, אֵימָא: מִיָּדֵי נְבִלָה נְמִי לָא מְטַהְרָה, קָא מְשַׁמַּע לָן. אָמַר לִיה רַב פְּפָא לְאַבְי: וְסָבַר רַבִּי שְׁמַעוֹן חוֹלִין בְּעֶזְרָה דְּאֹרִייתָא הִיא? אָמַר לִיה: אֵין. וְהִתְנַן, רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: חוֹלִין שְׁנִשְׁחָטוּ בְּעֶזְרָה יִשְׁרְפוּ בְּאֵשׁ, וְכֵן חִיָּה שְׁנִשְׁחָטָה בְּעֶזְרָה; אֵי אָמַרְתָּ בְּשִׁלְמָא דְּאֹרִייתָא — הֵיִינוּ דְּגִזְרִינָן חִיָּה אֵטוּ בְּהֶמָּה. אֶלְא אֵי אָמַרְתָּ דְּרַבְּנָן, בְּהֶמָּה מְאִי טַעְמָא — דִּילְמָא אָתֵי לְמִיכַל קְדָשִׁים בַּחוּץ; הִיא גּוֹפָה גְזֵרָה, וְאַנְן נִיקוּם וְנִגְזֹר גְזִירָה לְגִזְרָה?

א "רַבִּי חִיָּיא נִפְל לִיה יְאֻנִּיבָא בְּכִיתָנִיה, אָתָא לְקַמִּיה דְּרַבִּי, אָמַר לִיה: שְׁקוּל עוֹפָא וְשָׁחוּט עַל בּוֹבִיתָא דְּמַיָּא, דְּמִוֵּרַח דְּמָא וְשָׁבִיק לִיה. הֵיכִי עֵבִיד הָכִי? וְהִתְנַיָּא: הַשְׁוֹחֵט וְצָרִיף לְדָם — חִיָּיב לְכַסּוֹת, כִּי־צִד יַעֲשֶׂה? אוּ נִוְחָרוּ אוּ עוֹקְרוּ! כִּי אָתָא רַב דִּימִי אָמַר: "צֵא טְרוֹף" אָמַר לִיה. כִּי אָתָא רַבִּין אָמַר: "צֵא נְחוּר" אָמַר לִיה. לְמַאן דְּאָמַר: "צֵא טְרוֹף", מְאִי טַעְמָא לָא אָמַר: "צֵא נְחוּר"? וְכִי תִימָא, קְסָבַר: 'אֵין שְׁחִיטָה לְעוֹף מִן הַתּוֹרָה, וְנִחְיָרְתוּ זוּ הִיא שְׁחִיטָתוּ; וְהִתְנַיָּא, "רַבִּי אוֹמֵר: "כַּאֲשֶׁר צִוִּיתְךָ" — מְלַמֵּד שְׁנִצְטוּהָ מִשָּׁה עַל הַנֶּשֶׁט וְעַל הַקְּנָה, וְעַל רוֹב אֶחָד בְּעוֹף וְעַל רוֹב שְׁנַיִם בְּבְהֶמָּה!

דאי לא הויא דאורייתא — הוה חייב, כדמוכח התם בגמרא (עב, ב). שמא הכא בעי לאוכוחי דאסור בהנאה, והכי קאמר: מכלל דסבר רבי שמעון דחולין בעזרה אסורים בהנאה דאורייתא. לכך לא מיייתי ההיא ד"מירובה" (שם ע, א) דמהתם לא הוה מצי למידק איסור הנאה, אלא איסור אכילה. ואם תאמר: ומאי קשה ליה, דקא מתמה: וסבר רבי שמעון חולין שנשחטו בעזרה דאורייתא? ויש לומר: משום דאיכא ברייתא ב"האי ש"ק" (קדושין נח, א) דקאמר רבי שמעון דהמקדש בחולין שנשחטו בעזרה — מקודשת, ומכח ההיא דמיייתי מוקי התם בטרפה. ואין נראה, דאם כן הוה ליה לאתווי הכא ההיא ברייתא ולאוקמי בטרפה, כדמוקי התם. ונראה לרבינו תם: דקשתי ליה הך מתניתין גופה דמיייתי, דקתני: וכן חיה — משמע דחיה הוי דרבנן, מדקתני "וכו", ואם כן בהמה נמי דרבנן. וקתני "וכי" משום דגזרינן חיה אטו בהמה, דאי מדאורייתא — חיה נמי דאורייתא, ומאי "וכי"? ומשני: אין, והתנן. כלומר, ומטונן, דמההיא גופה יש לדקדק שהיא דאורייתא, דאי דרבנן — הוי חיה גזירה לגזירה.

היינו דגזרינן חיה אטו בהמה — ב"האי ש"ק" (קדושין נח, א) מיייתי נמי מהך מתניתין דסבר רבי שמעון דחולין בעזרה דאורייתא, ואין מאריך שם כמו כאן. ופירש בקונטרס דדייק מדהויא בשריפה, דאי דרבנן — לא היה טעון שריפה. ואי אפשר לומר כן, דבהדיא מדקדק כאן מכל חיה. ואם תאמר: דהכא משמע דאפילו הויא דאורייתא — הויא חיה דרבנן. והתם מיייתי קרא לאסור בהמה חיה ועוף! ויש לומר: דרבי שמעון פליג אההיא ברייתא. ועוד יש לומר: דלא פליגי ונפרש כאן כפירוש הקונטרס דהתם, ואשריפה קאי הכא. דאי אמרת בשלמא דאורייתא, בין בהמה ובין חיה ועוף — היינו דגזרינן הכא בחיה שריפה אטו בהמה, אף על גב דבהמה גופה לא הויא בשריפה, אלא גזירה אטו קדשים שיצאו לחוף שהם בשריפה. ובחיה ליכא למטעי אטו קדשים, ולא חשיבא גזירה לגזירה, כיון דאסירא מיהא דאורייתא, והויא כולה חדא גזירה. אבל אי דרבנן, אמאי חיה בשריפה?

עיונים

אלמא לאו שחיטה היא כלל אימא מויד נבלה נמו לא מטהרה שאלו ראשונים: ומדוע התרך לברייתא זו? יביא את דברי ר' שמעון בענין כיסוי הדם ובענין אותו ואת בנו, שהוא סבור ששחיטת טריפה אינה שחיטה, ומתוך זה נסיק שלדעתו אין השחיטה מטהרת את הטריפה מטומאת נבילה! ותירצו כי מהיתר הטריפה של חולין שנשחט בעזרה מוכח כי יש פסול בגוף השחיטה עצמה, ולכן היה מקום לומר שאינה מטהרתה מידי טומאת נבילה. אבל לענין אותו ואת בנו ולענין כיסוי הדם, אין מדובר בפסול בגוף השחיטה, ולא היה מקום להוכיח משם על גוף השחיטה עצמה (ראה תוס', ריטב"א).

וסבר ר' שמעון חולין בעזרה דאורייתא שהרי כך עולה מברייתא זו. שכן, אם היה זה איסור מדברי חכמים, שגזרו על כל הנשחט בעזרה שהוא אסור, מחשש שמא יבואו אנשים לאכול קדשים בחוץ — לא היה מקום להבחין לענין זה בין שחיטת בהמה כשרה לשחיטת טריפה. אבל אם איסור זה הוא מן התורה — מובן הדבר, שרק מה שנשחט שחיטה ראיה נאסר, כלשון הכתוב "ובחבת". אבל מה שאינו בכלל "ובחבת", וכגון שחיטה שאינה ראיה לאכילה — לא נאסר (רש"י). ויש שהסבירו שדיוקן של רב פפא הוא מן הסברה שהעלתה הגמרא, שיעלה על דעתך לומר ששחיטת חולין טריפה בעזרה תיחשב כהריגה לדעת ר' שמעון, ותטמא כנבילה. שאם שחיטת חולין בעזרה מן התורה שחיטה כשרה היא, ואין בה שום איסור — לא היה מקום להעלות על הדעת שמשום שאסורה חכמים תטמא טומאת נבילה מן התורה (ריטב"א בשם תוס'). אמנם יש שכתב כי ניתן היה לומר שיטמאו מדרבנן. לב אריה). ויש שהציעו כי הדיוקן של רב פפא אינו מברייתא זו, אלא ממה ששנינו במשנה (כשיטת ר' שמעון), שהשוחט חולין בפנים — פטור מכיסוי הדם. שלא יתכן שהיו פוטרים אותם מכיסוי דאורייתא רק מפני שהם אסורים מדרבנן (ברמב"ן). ועיי"ש הציע אפשרות נוספת). וראה עוד שיטת רבינו תם בתוס' בהסבר מהלך הדברים כאן.

אי אמרת בשלמא דאורייתא היינו דגזרינן חיה אטו בהמה רש"י כתב כי מה שנאמר "דגזרינן חיה אטו בהמה" לא נאמר בדווקא, שכן אם איסור חולין שנשחטו בעזרה הוא מן התורה — גם חיה שנשחטה בעזרה אסורה מן התורה. ומה שנאמרו הדברים באופן זה הוא אגב המשך הדברים. אבל בתוס' דחו פירוש זה, והסבירו כי הדיוקן אינו מעצם האיסור, אלא מדין חובת השריפה באש. שכן גם אם איסור חולין שנשחטו בעזרה הוא מן התורה — אין

אלמא [מכאן] ששחיטת הטריפה לאו [לא] שחיטה היא כלל, וכאילו הרג אותה, ואם כן אימא [אמור]: מידי טומאת נבלה נמי לא מטהרה [מטהרת השחיטה]. על כן קא משמע לן [משמיע לנן] ר' אבא, שלענין זה מועילה השחיטה. אמר ליה [לר] רב פפא לאבבי: וסבר [וכי סבור] ר' שמעון שאיסור הנאה בחולין שנשחטו בעזרה

דאורייתא [מן התורה] היא? אמר ליה [לר]: אין [כן]. והתנן [וכן שנינו במשנה], ר' שמעון אומר: בהמות חולין שנשחטו בעזרה — ישרפו באש, וכן חיה שנשחטה בעזרה. אי אמרת בשלמא דאורייתא [נניח אם אתה אומר שבכהמת חולין הוא מן התורה] — היינו דגזרינן [זהו שאנו גוזרים] איסור הנאה מחיה שנשחטה בעזרה אטו [משוים] בהמה. אלא אי אמרת [אם אתה אומר] שבכהמה עצמה הוא איסור דרבנן [מדברי חכמים], הרי בהמה של חולין שנשחטה בעזרה מאי טעמא [מה טעם] אסורה חכמים? דילמא אתי למיכל [שמוא יבואו לאכול] קדשים בחוץ, כשרואים ששוחטים בהמות בעזרה ואוכלים אותן בחוץ. והרי איסור הנאה בבהמה היא גופה [עצמה] גזרה, ואנן ניקום [ואנחנו נעמד] ונגזור גזירה לגזירה?

א שנינו במשנה כי הנוחר והמעקר, שהורג חיה או עוף שלא בדרך שחיטה — פטור מלכסות את הדם. ובענין זה מסופר, ר' חייא נפל ליה יאניבא בכיתניה [נפל לו עש בפשתנו], אתא לקמיה [בא לפני] רבי לשאול מה לעשות, אמר ליה [לר]: שקול עופא ושחוט על בוביתא דמאי [קח עוף ושחוט אותו על בייב המים] ששורים שם את הפשתן, דמורח דמא ושביק ליה [שהעש מריח את הדם ועחב אותו].

את הפשתן]. ושואלים: היכי עביד הכי [איך עשה כך]? איך מותר הדבר? והתניא [והרי שנויה ברייתא]: השוחט חיה או עוף וצריך לדם — חייב לכסות, ואינו יכול להשתמש בדם. כיצד יעשה? או נוחרו [דוקר אותו] את בעל החיים, או עוקרו, עוקר את הסימנים, וכך הורגו, כך שאינו חייב בכיסוי הדם! כי אתא [כאשר בא] רב דימי מארץ ישראל, אמר: "צא טרוף" אמר ליה [לר] רבי לוי, חייא, שיעשה את העוף טריפה ואחר כך ישחט אותו, כפי ששנינו במשנה, שהשוחט טריפה פטור מכיסוי הדם. כי אתא [כאשר בא] רבין אמר: "צא נחור את העוף" אמר ליה [לר] רבי לוי, חייא. ושואלים: למאן דאמר [לדעת מי שאומר] ש"צא טרוף" אמר לו, מאי טעמא [מה טעם] לא אמר לו: צא נחור? וכי תימא [וכן תאמר] קסבר [סבור הוא] אין שחיטה לעוף מן התורה, ואם כן נחירתו — זו היא שחיטתו, וגם היא חייבת בכיסוי — דבר זה אינך יכול לומר, והתניא [והרי שנויה ברייתא], רבי אומר: מה שנאמר "ובחבת כאשר צויתך" (דברים יב, כא) — מלמד שכבר נצטוו משה קודם לכן על מצות השחיטה — על הושט ועל הקנה, שחיתוכם הוא שחיטה, ועל הצורך בשחיטת רוב סימן אחד בעוף, ועל רוב שנים בבהמה והרי רבי הוא ששנה את משנתנו!

דריגם בשריפה, אלא די להם בקבורה, וחכמים הם שגזרו עליהם שריפה, כמו קדשים פסולים. ומעתה, אם האיסור לשחוט חולין בעזרה הוא מן התורה, וכן האיסור לשחוט חיה — מובן שגזרו על כל החולין שנשחטו בעזרה שיישרפו. אבל אם עיקר חולין בעזרה הוא מדברי חכמים, הרי רק בבהמה, שיש קדשים כמותה, יש מקום להוסיף ולגזור בהם שריפה משום קדשים פסולים. אבל אין מקום לומר שיגזרו שריפה על חיה שנשחטה בעזרה, משום השריפה שגזרו על בהמה, שגם היא עצמה נאסרה רק מדברי חכמים.

שקול עופא ושחוט אמר לו דווקא לשחוט עוף, מפני שדווקא דם העוף מועיל לענין זה, ודווקא דם עוף טהור. או שרצה ללמדו שגם בעוף טהור ניתן לעשות כן (ריטב"א). **צא טרוף אמר ליה** שהרי רבי סתם במשנתנו כדעת ר' שמעון, שהשוחט טריפה פטור מכיסוי, ששחיטה שאינה ראיה אינה שחיטה. והעירו כי יש הסוברים שיש איסור להטריף בהמה סתם (רש"י ע"ז יא, א), אלא שכאן אין איסור, שהרי מיד לאחר מכן עמד לשחוט אותה (חת"ס). ועוד יש לומר, כי טעם הדבר שם הוא משום כל תשחית (ראה ריטב"א שם), וכאן אין משום כל תשחית, שהרי מטרתו היא תיקון. **מאי טעמא לא אמר צא נחור** שהרי גם לדעת ר' מאיר, המחייב במשנתנו דם טריפה בכיסוי, הנוחר והמעקר פטור מכיסוי.

אורח ההלכה

חולין שנשחטו בעזרה חולין שנשחטו בעזרה אסורים בהנאה מדברי חכמים, ודינם בקבורה. כשיטת חכמים החולקים על ר' שמעון במשנה תמורה לגב. (רמב"ם ספר קדושה הלכות שחיטה פ"ב ה"ב). **חיה שנשחטה בעזרה** השוחט חיה ועוף טהורים בעזרה — אסורים בהנאה, אבל השוחט חיה ועוף טמאים — מותרים בהנאה. על פי התוספתא. (רמב"ם שם). **השוחט וצריך לדם** השוחט חיה או עוף, אף על פי ששוחט לצורך הדם בלבד ואינו קוץ להשיטה עצמה — חייב בכיסוי הדם. והנוחר או המעקר פטור מכיסוי הדם. כברייתא. (שו"ע ייד כח, יח). **שחיטה לעוף מן התורה** בהמה חיה ועוף טעונים שחיטה. כרבי הסובר שאף שחיטת עוף היא מהתורה. (רמב"ם שם פ"א ה"א. שו"ע ייד יג, א).

מסורת הש"ס

- ו. משנה תמורה לגב, (בשנינו). קדושין נח, א.
- תוספתא תמורה פ"ד טו. ילק"ש תורה תק.
- ז. שבת יא, ב. כא, א.
- עירובין ד, ב. צט, א. יומא יא, א. מד, ב. סוכה ו, ב. ביצה ג, א. יבמות כא, ב. קט, א. ע"ז כא, א. חולין קד, א. נדה סז, ב. ירושלמי תרומות פ"ט הי"א. ועיין ירושלמי פסחים פ"א הי"ד. שם סנהדרין פ"ה הי"ג. ילק"ש תורה תקעב.
- ח. עיין היטב ירושלמי מע"ש פ"ה ח"ה.
- ט. חולין כז, ב. תוספתא חולין פ"ו ו.
- י. נזיר כט, א. קדושין עא, א. חולין ד, א. כא, כז, ב. כח, א. פ, א. ירושלמי נזיר פ"ד ה"ו (בשנינו לשון). ספרי ומדרש תנאים דברים יב, כב. ילק"ש תורה תקפג. תפד.
- יא. יומא עה, ב. חולין כח, א. ספרי דברים יב, כב. ילק"ש תורה תשלז. תפד.

גדרות

- חולין בעזרה דאורייתא** בכתי"מ ועוד: **חולין שנשחטו דאורייתא**.
- והתנן רבי שמעון אומר** בכתי"מ ובמקורות: **והתניא רבי שמעון אומר** ומהרש"ל הגיה כלפניו על פי התוס'. **ישרפו באש** בכתי"מ ועוד כבמקבילות: **ישרפו**.
- יאניבא** בחלק מכתה"י ועוד: **יניבא** ויש: **יאניבא**.
- שקול עופא** בכתי"מ ועוד: **זיל שקול עופא**.
- בוביתא** בכתי"מ ועוד: **בוביתא** ויש בכתי"מ: **בוביתא**.
- דמורח דמא ושביק ליה** בכתי"מ ועוד: **כי ליכא דמורח ריחא דדמא ופריש ושבק ליה**.
- כיצד יעשה** בכתי"מ ועוד: **כיצד הוא עושה**.
- כאשר צויתך** בכתי"מ ועוד: **ובחבת כאשר צויתך**.

*טיי"ש (צ"ל: טייני"א) מן הצרפתית העתיקה teinie — עש.

